

Gyulladáscsökkentő kenőcs helyett mormotazsír?

Asikeres marketing titkát néha nehezebb megfejteni, mint az egyiptomi hieroglif írást. A lóbalzsamok hatalmas sikerét sem könnyű megérteni: a hatásosság önmagában nem magyarázza azt a piaci részesedést, amelyet ezek az – eredetileg lovak kezelésére szánt – *emberes* kiszérelésű, nem is feltétlenül vonzó csomagolású termékek szereztek meg a kozmetikumok piacán. Az is elég bizarr, hogy kézápolásra az ilyen célra kifejlesztett kozmetikumok helyett sokan szarvasmarháknak szánt tőgykenőcsöt használnak. Ezek után már meg sem lepődik az ember, amikor a Facebook hírfolyamában mormotakenőcs reklámjával találkozik. Ha közelebbről megnézzük, a mormotakenőcs merőben különbözik a lóbalzsamtól vagy a tőgykenőcstől: ezt nem állatok kezelésére, hanem állatokból állítják elő.

Hormon a mormotazsírban?

A mormotakenőcs az osztrák és svájci népi gyógyászat fontos terméke. Évszázadok óta alkalmazzák ízületi fájdalmak, köszvény vagy bőrgyulladások kezelésére – a tapasztalatok szerint haszonnal. A termék hatásosságát a benne található mormotazsírnak tulajdonítják. A gyulladáscsökkentő hatást nemcsak a népi tapasztalat, hanem állatkísérletek eredményei is alátámasztják. Német kutatók azt is kiderítették, hogy a mormotazsírban a benne található jelentős mennyiségű kortikoszteroid (hidrokortizon, kortikoszteron, kortizon stb.) a titka. A zsír kilogrammonként 30–40 mg kortikoszteroid-keveréket tartalmaz, amelynek fő komponense a hidrokortizon. Ezt a tényt a mormotakenőcsöket forgalmazók nem is titkolják: egyes termékek esetén magas kortizontartalomról, másoknál 30 mg/kg kortikoszteroid-tartalomról írnak.

A kortikoszteroidok a mellékvesében természetesen termelődő szteroidhormonok, amelyek a szervezetben sokféle feladatot látnak el (a vérnyomás szabályozásától az immunrendszer befolyásolásáig). A kortikoszteroidok fő hatásai a gyulladás, az allergiás reakciók és az immunrendszer aktivitásának csökkentése – épp ezért számos gyógyszer tartalmaz ilyen hormonokat. A kortikoszteroidok több gyógyszeres kenőcs, krém hatóanyagai is, amelyeket bőrgyulladások, ekcéma, pikkelysömör kezelésére alkalmaznak. Hatásukat a gyulladáskeltő anyagok termelésének gátlásával fejtik ki. A kortikoszteroidok nagyon erős hatású vegyületek, amelyek olyan súlyos betegségek kezelésében is hatásosak, mint a reumás ízületi gyulladás, a Crohn-betegség vagy a pikkelysömör. A külsőlegesen alkalmazott gyógyszerek (kenőcsök, krémek, gélek) grammonként kb. 10–25 mg hidrokortizont tartalmaznak. A gyógyszerek egy része a humán kortikoszteroidoknál is erősebb hatású szintetikus származékokat tartalmaz.

De miért baj ez?

A kortikoszteroidokat tartalmazó gyógyszeres krémeket, kenőcsöket nem szabad tartósan, egy hétnél hosszabb ideig alkalmazni. Tartós kezelés során ugyanis a kortikoszteroidok a bőr elvékonyodását okozhatják, ami megnövekedett vérzési hajlamot, bőrgyulladás kialakulását eredményezi. Nagy felületen, hosszú tá-

von használva a készítménynek szisztémás (a szervezet más részein is érvényesülő) mellékhatásai is lehetnek. Ezek a mellékhatások igen sokszínűek, az alvászavartól a vércukorszint és a vérnyomás emelkedésén át egészen a Cushing-szindrómáig. A kortikoszteroid-tartalmú gyógyszereket épp ezért orvosi javaslatra és orvosi kontroll mellett, vényköteles szerként alkalmazzák.

Mindezek után felmerülhet a kérdés: jó-e az, hogy ilyen markáns hatású anyagok bárki által elérhető, bármiféle korlátozás nélkül használható kozmetikumként is forgalomban vannak? Ha csak a kortikoszteroidok koncentrációját nézzük, a veszély nem tűnik komolynak, hiszen a mormotazsír nagyságrendekkel kevesebb kortikoszteroidot tartalmaz, mint a gyógyszerek. Ha viszont azt is figyelembe vesszük, hogy a gyógyszeres krémek csak igen kis mennyiségben, kis bőrfelületen és korlátozott ideig használhatók, akkor a mormotakenőcs korlátlan alkalmazásából eredő veszély reális lehet – legfeljebb a fogyasztó nem gyanakszik, ha kortikoszteroid-mellékhatásokat tapasztal.

Tovább is van...

Még érdekesebb a történet, ha azt is hozzátesszük: a mormotazsír progeszteront is tartalmaz. A progeszteron egy szteroidhormon, amely a menstruációs ciklus szabályozásában és az egészséges terhesség kialakításában játszik szerepet. Mivel a bőrön át felszívódik, tartós alkalmazás esetén szisztémás hatásai is lehetnek (pl. befolyással lehet a menstruációs ciklusra). Ezzel a vegyülettel is vényköteles gyógyszerek hatóanyagaként találkozhatunk.

De hogy fordulhat elő az, hogy egy erős hatású gyógyszerhatóanyag kozmetikumokban is előfordul? Szteroidhormonokat tilos kozmetikumok gyártására felhasználni – a szteroidhormonokat tartalmazó mormotazsír felhasználását explicite nem tiltják a jogszabályok. Úgy tűnik, a mormotazsír egy olyan kiskapun juthatott be a piacra, amelynek létezésére a jogalkotók nem gondoltak. A mormotakenőcsökre ez idáig kevés hatósági figyelem irányult, jóllehet nemcsak a vegánok számára lehet aggályos a mormotazsírból készített kenőcsök használata. Még az is lehet, hogy a mormota csak az első képviselője az állati zsírokat tartalmazó kozmetikumok csoportjának, ugyanis egyes kutatások szerint a borz zsírja kétszer több kortikoszteroidot tartalmaz...

Csupor Dezső